

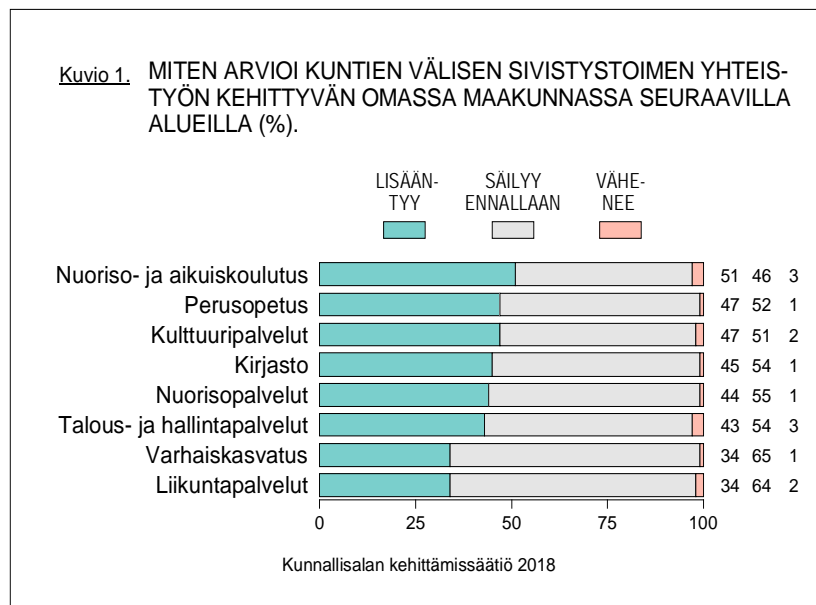
Antti Mykkänen, KAKS – Kunnallisan kehittämissäätiö (RAPORTTI)

1

Sivistysjohtajat toimialansa kehityksestä:

- Sivistystoimen yhteistyö säilyy ennallaan tai lisääntyy
- Digitalisaatio, pedagogiikka ja oppimisympäristöt tärkeimmät kehittämiskohteet
- Koulutustakuu ja ryhmäkokojen pienentäminen eivät innosta
- Lukioden määrä vähenee
- Kirjasto, urheiluseurat ja kansalaisopistot tärkeimmät vapaa-ajan palvelut

KAKS – Kunnallisan kehittämissäätiön sivistystoimenjohtajille tammikuussa 2018 tehdyssä kyselytutkimuksessa keskityttiin neljään asiakokonaisuuteen: sivistystoimen tulevaan yhteistyöhön, kuntien keskeisiin koulutuksen kehittämistavoitteisiin, oppilaitosten määrän tulevaan kehitykseen sekä eri vapaa-ajan palveluiden tärkeyteen.

Sivistystoimen yhteistyö säilyy ennallaan tai lisääntyy

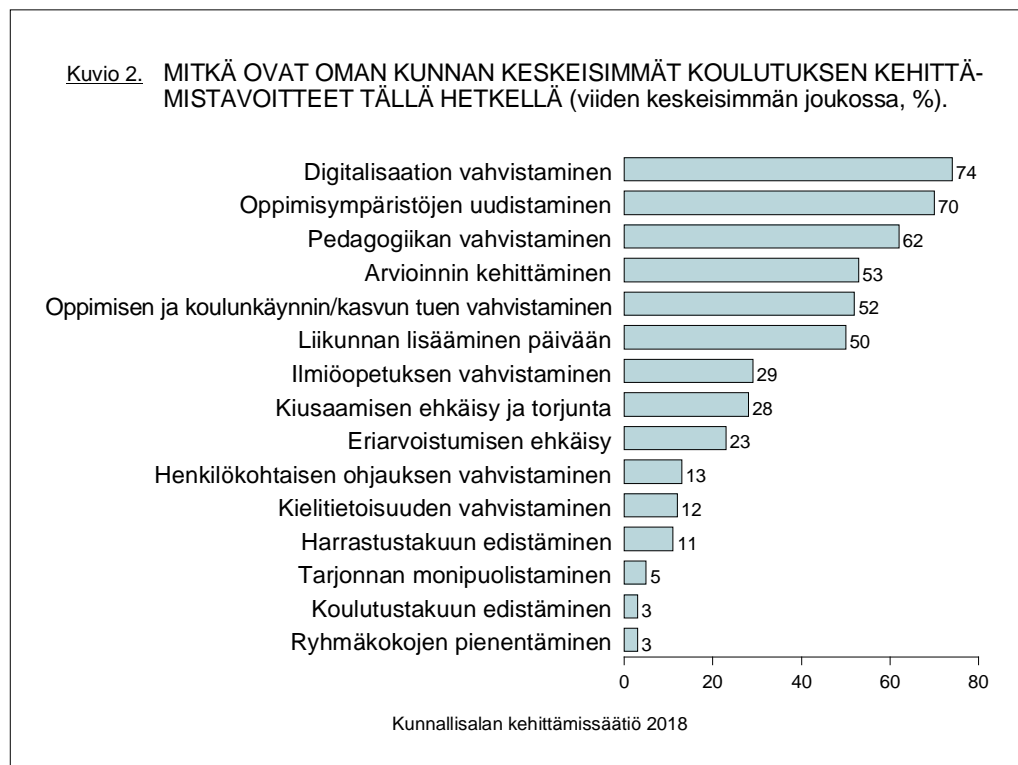
Sivistysjohtajilta kysyttiin näkemystä kuntien välisen sivistisyhteistyön tulevaisuuden näkymistä kahdeksalla osa-alueella omassa maakunnassaan. Osa-alueet olivat nuoriso- ja aikuiskoulutus, perusopetus, kulttuuripalvelut, kirjasto, nuorisopalvelut, talous- ja hallintapalvelut, varhaiskasvatus ja liikuntapalvelut. Vastausvaihtoehtoina olivat yhteistyön lisääntyminen, säilyminen ennallaan tai väheneminen.

2

Selkeä johtopäätös on, että yhteistyö millään osa-alueella ei ainakaan vähene, sillä sen arvio vähenevän osa-alueesta riippuen vain 1-3 prosenttiyksikköä vastaajista.

Vastaavasti 97-99 % vastaajista arvioi yhteistyön lisääntyvän tai säilyvän ennallaan.

Ainoastaan nuoriso- ja aikuiskoulutuksessa niukka enemmistö (51 %) arvioi yhteistyön lisääntyvän. Vähiten yhteistyön arvioitiin lisääntyvät liikuntapalveluissa (34 %) ja varhaiskasvatuksessa (34%). Kaikilla muilla osa-alueilla yhteistyön arvioitiin säilyvän ennallaan (51-65%)

Digitalisaation ja pedagogiikan vahvistaminen sekä oppimisympäristöjen uudistaminen ovat keskeisimmät koulutuksen kehittämistavoitteet

Sivistystoimenjohtajilta tiedusteltiin oman kunnan keskeisimpiä koulutuksen kehittämistavoitteita tällä hetkellä. Vaihtoehtoja annettiin 15, joista sai valita viisi ml. mahdollinen oma esitys. Vastauksista muodostui viisi kolmen kehittämistavoitteen ryhmää.

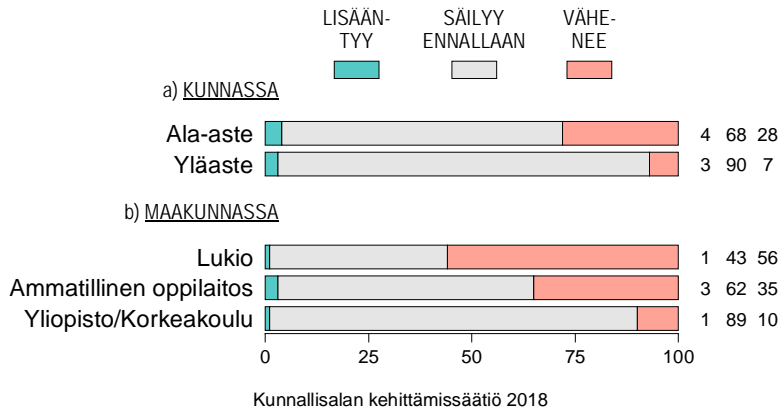
Kolmen kärki oli selvä. Ykkösenä oli digitalisaation vahvistaminen. Sitä piti tärkeimpänä kolme neljästä (74 %) sivistystoimen johtajasta. Kakkosena oli oppimisympäristöjen uudistaminen (70 %) ja kolmantena pedagogiikan vahvistaminen (62 %).

Puolet vastaajista nostivat seuraavaan kolmen ryhmään arvioinnin kehittämisen (53 %), oppimisen ja koulunkäynnin/kasvun tuen vahvistamisen (52 %) ja liikunnan lisäämisen päivään (50 %).

Koulutustakuun edistäminen ja ryhmäkokojen pienentäminen eivät innosta

Reilun neljäsosan kannatuksen saivat ilmiöopetuksen vahvistaminen (29 %), kiusaamisen ehkäisy ja torjunta (28 %) sekä eriarvoistumisen ehkäisy (23 %). Yksi kymmenestä piti tärkeänä henkilökohtaisen ohjauksen vahvistamista (13 %), kielitietoisuuden vahvistamista (12 %) ja harrastustakuun edistämistä (11 %). Hännän huippuina tulivat tarjonnan monipuolistaminen (5 %), koulutustakuun edistäminen (3 %) ja ryhmäkokojen pienentäminen (3 %)

Kuvio 3. MITEN ARVIOI OPPILAITOSTEN MÄÄRÄN KEHITTYVÄN
a) OMASSA KOTIKUNNASSAAN b) MAAKUNNASSAAN (%).

Ala- ja yläasteiden määrän ei arvioida muuttuvan

Sivistystoimen johtajat arvioivat ylä- ja ala-asteiden määrän muutosta kunnassaan kysymyksellä: ”Miten arvioi oppilaitosten määrän kehittyvän omassa kotikunnassaan?” Asteikko oli: lisääntyy, säilyy ennallaan, vähenee.

Vastaukset kuvastivat pikemminkin muuttumattomuutta. Peräti yhdeksän kymmenestä (90 %) arvioi, että yläasteiden määrässä ei tapahdu lähiaikoina muutoksia. Seitsemän prosenttia arvioi niiden vähenevän ja kolme prosenttia lisääntyvän. Koska vastaajien määrä oli 97, prosentit ovat lähes samat kuin absoluuttisten vastaajien määrä.

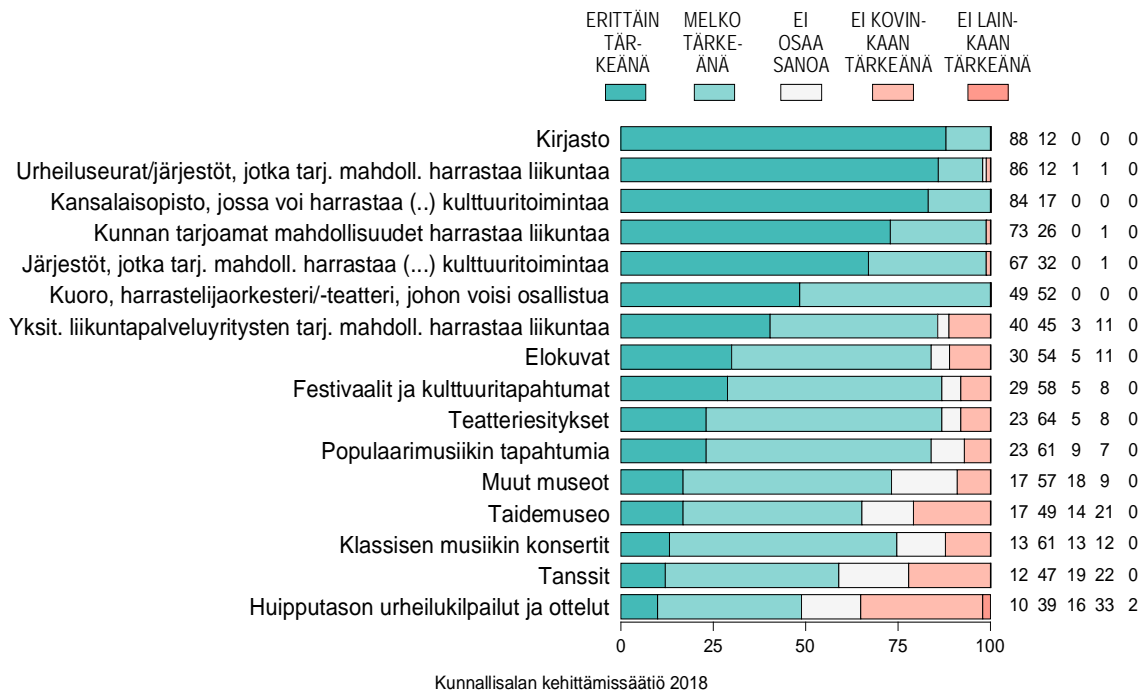
Ala-asteiden vähenemiseen uskoi reilut yksi neljästä (28 %). Nykyistä määrää piti todennäköisenä kaksi kolmesta (68 %) ja lisääntymistä neljä prosenttia.

Lukioiden määrän ennakoitaan vähenevän

Samalla kysymyksellä kysyttiin myös lukioiden, ammatillisten oppilaitosten sekä yliopistojen ja korkeakoulujen määrän arvioitua muutosta. Tarkastelualueena oli kunnan sijasta maakunta.

Yli puolet vastaajista (56 %) uskoi lukioiden määrän vähenevän ja vajaa puolet (43 %) säilyvän entisellään maakunnassaan. Ammatillisten oppilaitosten määrän arvioitiin pääsääntöisesti (62 %) säilyvän ennallaan. Vähenemiseen uskoi yksi kolmesta (35 %). Yliopistojen ja korkeakoulujen määrän uskottiin hyvinkin vahvasti (89 %) säilyvän omassa maakunnassa ennallaan. Vain joka kymmenes (10 %) arveli vähenevää suuntaa. Tällöin todennäköisimmin on kyse ammattikorkeakoulusta.

Kuvio 4. KUINKA TÄRKEÄNÄ PITÄÄ SEURAAVIA VAPAA-AJAN PALVELUITA OMALLA TOIMIALUEELLAAN (tekstejä osin lyhennetty, %).

Kirjasto, urheiluseurat ja kansalaisopistot ovat tärkeimmät vapaa-ajan palvelut

Sivistystoimen johtajilta kysyttiin myös näkemystä kuudentoista vapaa-ajan palvelun tärkeysjärjestyksestä kysymyksellä: ”Kuinka tärkeänä pitää seuraavia vapaa-ajan palveluita omalla toimialueellaan?” Asteikko oli erittäin tärkeä-melko tärkeä-ei osaa sanoa-ei kovinkaan tärkeä-ei lainkaan tärkeä.

Merkittävä havainto on, että käytännössä mitään harrastusmuotoa ei pidetty ei lainkaan tärkeänä; pienenä poikkeuksena huipputason urheilukilpailut ja ottelut (2 %). Ero on selvä kansalaisiin. Kun sivistysjohtajien kaikkien 16 vapaa-ajan palvelun (ei lainkaan tärkeä) keskiarvoprosentti oli 0,13, oli vastaava luku kansalaisilla, (ei lainkaan kiinnostava) 18,44. Ero on 147 -kertainen.

Sivistysjohtajien vastauksissa nousivat esille kolme harrastusmuotoa, joita kaikki sataprosenttisesti pitivät erittäin tai melko tärkeinä. Ne olivat kirjastot - erittäin (88%) tai melko tärkeä (12%), kansalaisopistot, joissa voi harrastaa mm. kulttuuritoimintaa – erittäin (84 %) ja melko tärkeä (16 %), sekä kuoro, harrastelijaorkesteri/-teatteri, johon voi osallistua – erittäin (49 %) ja melko tärkeä (51 %).

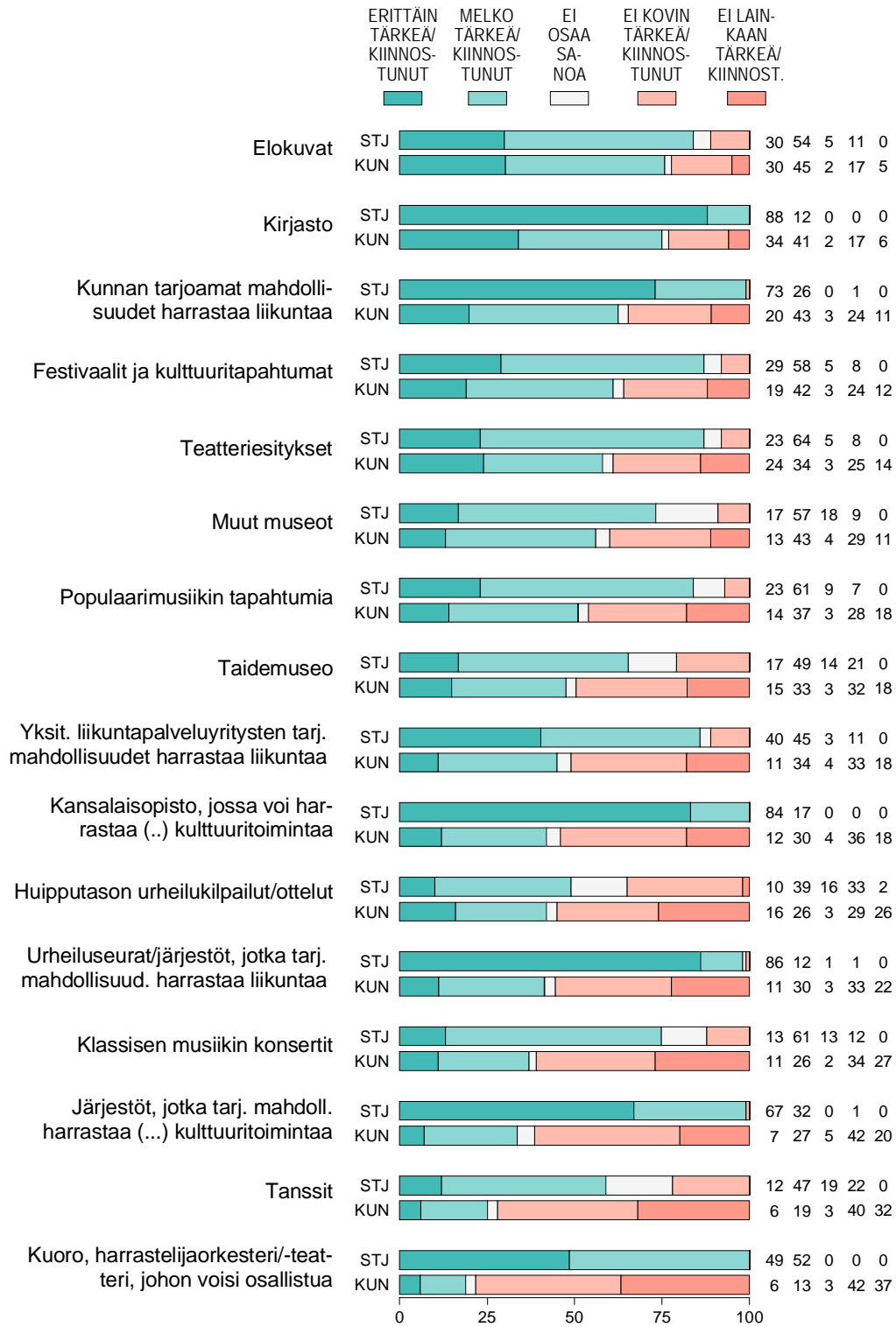
Kärjessä olivat myös urheiluseurat/järjestöt, jotka tarjoavat mahdollisuuden harrastaa liikuntaa (erittäin tai melko tärkeä 98 %); kunnan tarjoamat mahdollisuudet harrastaa liikuntaa (99 %); järjestöt, jotka tarjoavat mahdollisuuden harrastaa kulttuuritoimintaa (99 %). Kaikki nämä muodostivat kuuden kärjen.

Huipputason urheilukilpailut ja tanssit vähiten tärkeitä

Seuraavan viiden ryhmän tärkeydessä muodostivat yksityisten liikuntapalveluyritysten tarjoamat mahdollisuudet harrastaa liikuntaa (erittäin tai melko tärkeä 85 %), elokuvat (84 %), festivaalit ja kulttuuritapahtumat (87 %), teatteriesitykset (87 %) ja populaarimusiikin tapahtumat (84 %).

Muut museot (74 %) ja klassisen musiikin konsertit (74 %) tulivat tärkeydessä seuraavina. Taidemuseoita piti tärkeänä kaksi kolmesta (66 %) ja tansseja reilu puolet (59 %). Hännän huipuiksi jäivät huipputason urheilukilpailut ja ottelut, joita piti tärkeänä vajaa puolet (49 %) vastaajista. Vastaavasti reilu kolmasosa (35 %) ei pitänyt niitä tärkeänä.

Kuvio 4v. VAPAA-AJAN PALVELUIDEN TÄRKEYS vs. KIINNOSTAVUUS: SIVISTYSTOIMENJOHTAJIEN (STJ) JA KUNTALAISTEN (KUN) ARVIOIDEN VERTAILU (%).

Kunnallisan kehittämissäätö 2018

Sivistysjohtajat painottavat kansalaisia selvästi enemmän järjestöjen ja seurojen vapaa-ajan palveluita

Tämä sama kysymys kysyttiin myös kansalaisilta samoista kuudestatoista vapaa-ajan palvelusta muodossa: ”Kuinka kiinnostunut olisi osallistumaan tai vierailemaan erilaisissa vapaa-ajan palveluissa omalla asuinpaikkakunnallaan, jos niitä olisi tarjolla?”

8

Silmiin pistävää on se, kuinka eri mittakaavassa sivistysjohtajat arvioivat kaikkien vapaa-ajan palveluiden tärkeyttä verrattuna kansalaisiin. Sivistysjohtajat arvioivat kokonaisuutena palvelujen tärkeyden lähes kaksinkertaiseksi. Heidän kaikkien kuudentoista palvelun erittäin tai melko tärkeänä pitämisen prosenttikeskiarvo oli 85, kun kansalaisilla se oli 48. Tämä kertoo osaltaan siitä, että sivistysjohtajat pitävät työaluettaan tärkeänä. Onkin tärkeää tarkastella sitä, millaiset ovat kansalaisten ja sivistysjohtajien vapaa-ajan palveluiden tärkeysjärjestykset.

Selvimmät yhteiset tärkeysjärjestykset (sama tai yhden pykälän ero) kansalaisten ja sivistystoimen johtajien välillä olivat kirjaston (kansalaiset 2. sija, sivistysjohtajat 1. sija), kunnan tarjoamien mahdollisuuksien harrastaa liikuntaa (kansalaiset 3. sija, sivistysjohtajat 4. sija), sekä tanssien (molemmat 15. sija) osalta.

Kun yhtenevyyksiä tarkastellaan erittäin tai melko tärkeänä pitämisen suhteellisena osuutena kummassakin ryhmässä, on suurin samanmielisyyden huipputaso urheilukilpailujen vähämerkityksisyydestä suhteessa kaikkiin muihin palveluihin (sivistystoimen johtajat erittäin tai melko tärkeänä 49 % ja kansalaiset 42 %)

Suurimmat erot painotuksissa kansalaisten ja sivistystoimen johtajien välillä olivat mahdollisuudessa osallistua kuoron tai harrastajaorkesteri/teatterin toimintaan (kansalaiset 16. eli viimeinen sija, sivistysjohtajat 6. sija), järjestö, joka tarjoaa mahdollisuuden harrastaa mm. kulttuuritoimintaa (kansalaiset 14. sija, sivistysjohtajat 5. sija) sekä urheiluseurat, jotka tarjoavat mahdollisuuden harrastaa liikuntaa (kansalaiset 12. sija, sivistysjohtajat 2. sija).

Sama asia vahvistuu myös eroissa palvelujen tärkeyden suhteellisissa osuuksissa molemmissa vastaajaryhmissä. Kuoroa, harrastajaorkesteria/teatteria harrastusmuotona pitävät tärkeänä kaikki (100 %) sivistysjohtajat. Täysin päin vastaista mieltä on neljä viidestä (79 %) kansalaisesta.

Mm. kulttuuritoiminnan harrastamista tarjoavia järjestöjä pitävät tärkeänä käytännössä kaikki (99 %) sivistysjohtajat. Päinvastaista mieltä on lähes kaksi kolmesta (65 %) kansalaisista. Kansalaisopistoja tärkeänä pitävät niin ikään kaikki (100 %) sivistysjohtajat, kun taas yli puolet (54 %) kansasta on erimieltä.

Vastauksista piirtyy selvä kuva siitä, että sivistysjohtajat korostavat merkittävästi kansalaisia enemmän kansalaisten omaa aktiivista osallistumista järjestöjen, seurojen ja harrastepiirien vapaa-ajan harrastustoimintaan, siis muiden kuin kunnan järjestämiin palveluihin.

Tutkimuksen toteutus

KAKS – Kunnallisan kehittämissäätöön sivistystoimenjohtajille tammikuussa 2018 tehdyssä kyselytutkimuksessa keskityttiin neljään asiakokonaisuuteen: sivistystoimen tulevaan yhteistyöhön, kuntien keskeisimpiin koulutuksen kehittämistavoitteisiin, oppilaitosten määrän tulevaan kehitykseen sekä eri vapaa-ajan palveluiden tärkeyteen.

Kysely (SurveyPal) lähetettiin sähköpostitse 287 sivistystoimenjohtajalle. Kyselyyn vastattiin ajanjaksolla 8.–19.01.2018. Vastauksia saatiin yhteensä 97. Vastausprosentti oli 34. Vastajina olivat alle 100.000 asukkaan kuntien ja kaupunkien sivistystoimen johtajat.

Lisätietoja: Asiamies Antti Mykkänen, 0400-570087.